

Вищий навчальний заклад
«НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ»
Факультет економіки та інформаційних технологій
Кафедра фінансів, обліку та фундаментальних економічних дисциплін

ЗАТВЕРДЖЕНО

Декан факультету економіки та
інформаційних технологій

Ю.М. Неговська

РОБОЧА ПРОГРАМА

СТРАХУВАННЯ

(назва навчальної дисципліни)

рівень підготовки перший (бакалаврський)
(назва рівня вищої освіти)

галузі знань 07 «Управління та адміністрування»
(шифр і назва галузі знань)

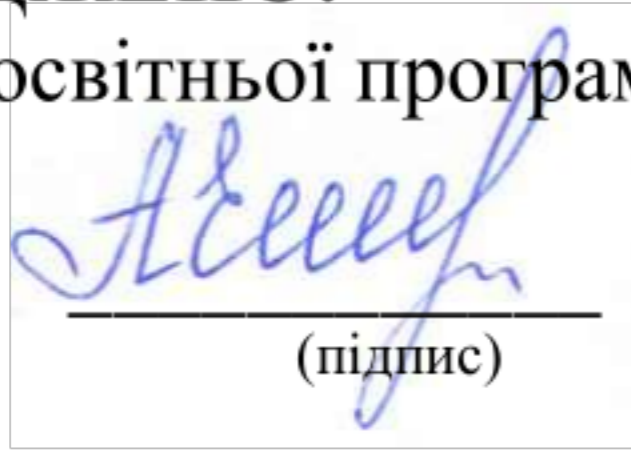
Спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
(код і найменування спеціальності)

освітньо-професійної програми «Фінанси, банківська справа та страхування»
(найменування освітньої програми)

тип дисципліни професійної та практичної підготовки

ПОГОДЖЕНО:

Гарант освітньої програми

(підпис)

О.М. Антонова
(прізвище, ініціали)

РЕКОМЕНДОВАНО:

Кафедрою фінансів, обліку та
фундаментальних економічних дисциплін
протокол № 1 від «28» серпня 2020 року

Завідувача кафедри

(підпис)

Т.М. Сугак
(прізвище, ініціали)

Розробники:

Бігдаш Володимир Дмитрович - старший викладач кафедри фінансів, обліку та фундаментальних економічних дисциплін

1. Опис навчальної дисципліни

Мова навчання: українська

Статус дисципліни: дисципліна професійної та практичної підготовки

Передумови вивчення навчальної дисципліни: курс «Страховання» базується на вивчені таких дисциплін: Політекономії, Мікроекономіки, Макроекономіки, Статистики, Гроші і кредит, Податкова система, і одночасно є основою для вивчення дисциплін: Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва, Інвестування, Аналіз інвестиційних проектів, Фінансовий ринок, Міжнародна економічна діяльність України.

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Страховання» є відносини, що виникають у процесі формування, розподілу та використання страхових фондів.

Інформаційний обсяг навчальної дисципліни. На вивчення навчальної дисципліни відводиться 150 годин 5 кредити ECTS

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Страховання» є надання глибоких знань із питань теорії створення та практичного застосування конкретних механізмів страхового захисту майнових інтересів юридичних і фізичних осіб на випадок настання ризикових

Основними **завданнями** навчальної дисципліни «Страховання» є набуття здобувачами вищої освіти стійких знань з теорії та практики управління страховою компанією; надання страхових послуг; оцінювання ризиків; урегулювання страхових претензій.

3. Компетентності та заплановані результати навчання

Дисципліна «Страховання» забезпечує набуття здобувачами вищої освіти **компетентностей:**

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК02. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК03. Здатність планувати та управляти часом.

ЗК11. Здатність спілкуватися з представниками інших професій груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

Спеціальні (фахові) компетентності:

СК04. Здатність застосовувати економіко-математичні методи та моделі для вирішення фінансових задач.

СК07. Здатність складати та аналізувати фінансову звітність.

СК08. Здатність виконувати контрольні функції у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

Програмні результати навчання (ПР)

ПР04. Знати механізм функціонування державних фінансів, у т.ч. бюджетної та податкової систем, фінансів суб'єктів господарювання, фінансів домогосподарств, фінансових ринків, банківської системи та страхування.

ПР05. Володіти методичним інструментарієм діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у т.ч. бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).

ПР09. Формувати і аналізувати фінансову звітність та правильно інтерпретувати отриману інформацію.

ПР11. Володіти методичним інструментарієм здійснення контрольних функцій у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

ПР12. Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у фінансовій сфері діяльності.

ПР14. Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик фінансових систем, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.

ПР20. Виконувати функціональні обов'язки в групі, пропонувати обґрунтовані фінансові рішення.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Обсяг у годинах											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	се м	пз	ла б.	с.р		л	сем	пз	л а б.	с.р
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи страхування, страховий ринок												
Тема 1 Сутність, принципи й роль страхування.	12	4	-	-	-	8	12	1	-	-	-	11
Тема 2 Класифікація страхування	12	4	-	-	-	8	12	1	-	-	-	11
Тема 3. Страхові ризики і їх оцінювання	14	6	-	2	-	6	14	2	-	1	-	11
Тема 4. Страховий ринок	12	4	-	2	-	6	12	1	-	-	-	11
Тема 5. Страхова організація	12	4	-	2	-	6	12	1	-	-	-	11
Тема 6. Державне регулювання страхової діяльності	16	6	-	2	-	8	16	2	-	2	-	12
Разом за змістовим модулем 1	78	28	-	8	-	42	78	8	-	3	-	67
Змістовий модуль 2. Види страхової діяльності та фінансова діяльність страхової компанії												
Тема 7. Особисте страхування	12	4	-	2	-	6	12	1	-	-	-	11
Тема 8. Майнове страхування	12	4	-	2	-	6	12	1	-	-	-	11
Тема 9 Страхування відповідальності	12	4	-	2	-	6	12	1	-	-	-	11
Тема 10. Перестраховання і співстраховання	12	4	-	2	-	6	12	1	-	-	-	11
Тема 11. Доходи, витрати і прибуток страховика	12	4	-	2	-	6	12	1	-	-	-	11
Тема 12 Фінансова надійність страхової компанії	12	4	-	2	-	6	12	1	-	1	-	10
Разом за змістовим модулем 2	72	24	-	12	-	36	72	6	-	1	-	65
Усього годин	150	52	-	20	-	78	150	14	-	4	-	132

5. Зміст програми навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретичні основи страхування, страховий ринок

Тема 1. СУТНІСТЬ, ПРИНЦИПИ Й РОЛЬ СТРАХУВАННЯ

Економічна сутність, необхідність і функції страхування. Основні терміни та поняття страхування: суб'єкти страхування, об'єкт страхування та страховий інтерес. Страхова вартість,

страхова сума та страхова виплата. Плата за страхування: страховий тариф, страховий платіж. Франшиза та її види: умовна та безумовна.

Страховий фонд, способи і форми та історичні етапи розвитку форм його організації. Співстрахування. Взаємне страхування. Комерційне страхування. Державне соціальне страхування

Принципи страхування: страхового ризику, страхового інтересу, граничної сумлінності, безпосередньої причини, відшкодування, суброгації, контрибуції та ін.

Роль страхування в розвитку сучасних суспільних соціально-економічних відносин

Тема 2. КЛАСИФІКАЦІЯ СТРАХУВАННЯ

Поняття класифікації, значення та критерії класифікації.

Класифікація за формою проведення. Обов'язкове та добровільне страхування.

Класифікація за об'єктом страхування і родом небезпеки. Галузі страхування.

Класифікація за способом розрахунку страхової виплати. Системи страхової відповідальності: дійсної вартості, “першого ризику”, пропорційної відповідальності, дробової частини, граничної відповідальності, відновлювальної вартості, “нове за старе”.

Тема 3. СТРАХОВІ РИЗИКИ І ЇХ ОЦІНЮВАННЯ

Поняття, види, характеристика ризиків та їх класифікація. Сутність оцінювання ризиків та зміст актуарних розрахунків в страхуванні. Показники страхової статистики і їх місце в оцінці ризиків.

Страхові тарифи і страхові премії, їх види та методики розрахунків для різних видів страхування.

Принципи управління страховими ризиками. Зміст ризик-менеджменту у страхуванні.

Тема 4. СТРАХОВИЙ РИНОК

Поняття та основні категорії страхового ринку.

Страхова послуга та особливості її реалізації. Страховий маркетинг.

Договір страхування: укладання, виконання та припинення.

Поняття комплексного страхового ринку і його компоненти.

Страховий ринок України та тенденції розвитку страхових ринків інших країн світу.

Тема 5. СТРАХОВА ОРГАНІЗАЦІЯ

Організаційно-правові форми здійснення страхової діяльності

Порядок створення, функціонування та ліквідації страхової організації

Принципи управління страховою організацією

Тема 6. ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ СТРАХОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Необхідність і призначення державного регулювання страхової діяльності.

Вітчизняне страхове законодавство, його структура та характеристика окремих складових.

Орган нагляду за страховою діяльністю в Україні та його функції

Вплив норм міжнародного права на формування законодавчої та нормативної бази регулювання страхової діяльності в Україні.

Змістовий модуль 2.

Види страхової діяльності та фінансова діяльність страхової компанії

Тема 7. ОСОБИСТЕ СТРАХУВАННЯ

Страхування життя і його основні види.

Страхування від нещасних випадків.

Медичне страхування (страхування здоров'я на випадок хвороби, безперервне страхування здоров'я та страхування медичних витрат).

Тема 8. МАЙНОВЕ СТРАХУВАННЯ

Страховання майна від вогню, ризиків стихійних явищ, технічних ризиків та ризиків протиправних дій.

Страховання транспортних засобів та вантажів.

Страховання майна сільськогосподарських підприємств.

Страховання фінансово-кредитних ризиків.

Тема 9. СТРАХУВАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Страховання відповідальності на транспорті (власників транспортних засобів та перевізників).

Страховання відповідальності роботодавців та товаровиробників.

Страховання професійної відповідальності.

Тема 10. ПЕРЕСТРАХУВАННЯ І СПІВСТРАХУВАННЯ

Необхідність і сутність перестраховання. Принципи перестраховання. Види і форми перестраховання. Регулювання процедури перестраховання в Україні. Співстраховання та механізм його застосування.

Тема 11. ДОХОДИ, ВИТРАТИ І ПРИБУТОК СТРАХОВИКА

Особливості грошового обігу у страховій організації. Доходи і витрати страховика: склад, економічний зміст і порядок визначення.

Прибуток страховика, його склад і визначення. Оподаткування страхової діяльності.

Показники фінансових результатів діяльності страхової організації

Тема 12. ФІНАНСОВА НАДІЙНІСТЬ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ

Поняття і зміст фінансової надійності страховика та засоби її забезпечення.

Страхові резерви, умови їхнього формування і розміщення

Показники платоспроможності страховика та порядок їх обчислення.

Підсумковий модульний контроль: Диференційований залік

6. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Обсяг у годинах	
		Денна форма	Заочна форма
1	Сутність, принципи й роль страхування	4	1
2	Класифікація страхування	4	1
3	Страхові ризики і їх оцінювання	6	2
4	Страховий ринок	4	1
5	Страхова організація	4	1
6	Державне регулювання страхової діяльності	6	2
7	Особисте страхування	4	1
8	Майнове страхування	4	1
9	Страховання відповідальності	4	1
10	Перестраховання і співстраховання	4	1
11	Доходи, витрати і прибуток страховика	4	1
12	Фінансова надійність страхової компанії	4	1
Усього годин		52	14

7. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Обсяг у годинах	
		Денна форма	Заочна форма

1	Сутність, принципи й роль страхування	-	-
2	Класифікація страхування	-	-
3	Страхові ризики і їх оцінювання	2	1
4	Страховий ринок	2	-
5	Страхова організація	2	-
6	Державне регулювання страхової діяльності	2	2
7	Особисте страхування	2	-
8	Майнове страхування	2	-
9	Страхування відповідальності.	2	-
10	Перестрахування і співстрахування	2	-
11	Доходи, витрати і прибуток страховика	2	-
12	Фінансова надійність страхової компанії	2	1
Усього годин		20	4

8. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Обсяг у годинах	
		Денна форма	Заочна форма
	Не передбачено планом	-	-

9. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Обсяг у годинах	
		Денна форма	Заочна форма
	Не передбачено планом	-	-

10. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Обсяг у годинах	
		Денна форма	Заочна форма
1	Сутність, принципи й роль страхування.	8	11
2	Класифікація страхування	8	11
3	Страхові ризики і їх оцінювання.	6	11
4	Страховий ринок.	6	11
5	Страхова організація.	6	11
6	Державне регулювання страхової діяльності.	8	12
7	Особисте страхування.	6	11
8	Майнове страхування.	6	11
9	Страхування відповідальності.	6	11
10	Перестрахування і співстрахування.	6	11
11	Доходи, витрати і прибуток страховика.	6	11
12	Фінансова надійність страхової компанії.	6	10
Усього годин		78	132

11. Завдання для самостійної роботи

1. Визначення страхування та його функцій у зарубіжній літературі.
2. Особливості здійснення самострахування та взаємного страхування в Україні та в країнах близького зарубіжжя.
3. Особливості визначення франшизи і її застосування в міжнародній практиці страхування.
4. Особливості регулювання принципу подвійного страхування нормами Закону України

«Про страхування».

5. Порівняльний аналіз класифікації видів страхування згідно чинного законодавства та законодавства Європейського Союзу.
6. Доцільність класифікації видів страхування за родом небезпеки.
7. Досвід іноземних страхових ринків і доцільність його використання для класифікації видів страхування за статусом страхувальника та спеціалізацією страховика.
8. Особливості застосування систем страхової відповідальності в зарубіжній практиці.
9. Зв'язок між ризиковими обставинами і страховим випадком.
10. Прояв дії ризиків в різних видах страхування.
11. Особливості оцінювання не страхових ризиків.
12. Історія створення і застосування таблиць смертності населення.
13. Страхові агенти і їхня діяльність на міжнародному страховому ринку.
14. Основні канали та принципи реалізації страхових продуктів у Європейському Союзі.
15. Страхова корпорація Лойд та її роль як ринкового регулятора на міжнародному страховому ринку.
16. Страхові брокери у Великій Британії та особливості їхньої діяльності.
17. Правила та договір страхування. Аналіз змін вимог до них в страховому законодавстві України з 1996р.
18. Порівняльний аналіз діяльності об'єднань страховиків та інших суб'єктів страхового ринку.
19. Вимоги чинного законодавства до організаційно-правових форм здійснення страхової діяльності в Україні
20. Склад та основний зміст чинного законодавства, що регламентує порядок створення, функціонування та ліквідації страховика.
21. Трудові ресурси страхової організації.
22. Ліга страхових організацій України та її роль в формуванні страхового ринку.
23. Необхідність і призначення державного регулювання страхової діяльності.
24. Страхове законодавство як інструмент регулювання страхової діяльності. Структура страхового законодавства України.
25. Орган нагляду за страховою діяльністю та його функції. Реєстрація та ліцензування страховиків. Контроль за діяльністю суб'єктів страхового ринку.
26. Вплив норм міжнародного права на формування законодавчої та нормативної бази регулювання страхової діяльності в Україні.
27. Подання вимог до державного нагляду та регулювання страхової діяльності в Законі України «Про страхування».
28. Декрет України «Про страхування», перша і друга редакції Закону України «Про страхування», їхня порівняльна характеристика.
29. Склад та зміст Інструкції з ліцензування страхової діяльності.
30. Процес інтеграції України до європейського страхового ринку.
31. Норми чинного законодавства України та їхній вплив на здійснення страхування життя.
32. Стан медичного страхування в Україні та за кордоном.
33. Обов'язкові види особистого страхування та законодавчі норми, що регулюють умови їх здійснення в Україні.
34. Застосування особистих видів страхування в підприємницькій та кредитно-фінансовій сферах діяльності.
35. Особливості формування страхового інтересу суб'єктів підприємництва за умов ринкової економіки.
36. Стан і розвиток автотранспортного страхування в Україні.
37. Процедури укладання договору страхування майна від вогню.
38. Страхування майна сільськогосподарських підприємств.
39. Страхування кредитного портфелю банку.
40. Принципи страхування в Кодексі торгового мореплавства України.
41. Склад та зміст чинних нормативних документів, що регламентують страхування відповідальності власників транспортних засобів.

42. Стан розвитку страхування відповідальності роботодавців.
43. Тенденції розвитку страхування відповідальності товаровиробників.
44. Іноземний досвід страхування професійної відповідальності.
45. Історія розвитку перестрахування в Україні.
46. Принципи перестрахування та їх подання в Законі України «Про страхування».
47. Склад та зміст нормативних документів, що регулюють перестрахування в Україні.
48. Стан та здійснення співстрахування на страховому ринку України.
49. Власне утримання при перестрахуванні та необхідність регламентації його розміру.
50. Практика оподаткування страхової діяльності в Україні.
51. Доходи та витрати страховика по нестрахових операціях: склад, економічний зміст і порядок визначення
52. Характеристика основних економічних показників діяльності страхових компаній України впродовж останніх 3-5 років.
53. Платоспроможність страховика та умови її забезпечення (закордонний досвід).
54. Зарубіжний досвід формування страхових резервів.
55. Підходи до формування систем фінансових показників страхової та нестрахової діяльності страховика .

12. Перелік питань до екзамену

1. Основне призначення створення страхових фондів.
2. Функції страхування.
3. Сутність інвестиційної функції страхування.
4. Захисна функція страхування і її прояви.
5. Компенсаційна функція страхування.
6. Суб'єкти страхових правовідносин і їхньої характеристики.
7. Об'єкти страхування і страховий інтерес, зв'язок між ними.
8. Зв'язок між страховою вартістю і страховою сумою.
9. Призначення страхового тарифу. Страховий платіж і його види.
10. Поняття збитку і збитку в страхуванні.
11. Франшиза, її види і Рекомендовані джерела походження.
12. Сутність понять «страховий ризик» і «страховий випадок».
13. Страховий фонд, способи і форми та історичні етапи розвитку форм його організації
14. Стан та розвиток способів здійснення страхування в Україні.
15. Комерційне страхування та особливості його здійснення.
16. Зміст і призначення основних принципів страхування.
17. Відображення принципів страхування в українському законодавстві.
18. Роль страхування в розвитку сучасних суспільних соціально-економічних відносин.
19. Поняття класифікації в страхуванні, її значення та критерії класифікації.
20. Форми страхових зобов'язань та їх порівняльний аналіз.
21. Принцип добровільності й особливості його реалізації у страхуванні. Види добровільного страхування.
22. Види обов'язкового страхування та основні вимоги до їх здійснення.
23. Об'єктна класифікація видів страхування, галузі та види страхування.
24. Класифікація страхування за родом небезпеки.
25. Класифікація за статусом страхувальника та спеціалізацією страховика.
26. Системи страхової відповідальності й особливості їх застосування.
27. Поняття, види, характеристика ризиків.
28. Класифікація ризиків по основних напрямках страхування.
29. Ризикові обставини і їхній зв'язок із страховим ризиком та страховим випадком.
30. Актуарні розрахунки, їхня задача й основні функції.
31. Класифікація видів актуарних розрахунків.
32. Зміст понять «нетто-ставка» і «брутто-ставка».
33. Основні показники страхової статистики і їхнє застосування.
34. Рівняння збитковості страхової суми, частоти і ваги збитку.

35. Структура страхової премії для ризикових видів страхування.
36. Структура страхової премії для страхування життя.
37. Види страхових премій і внесків.
38. Визначення, призначення й основні задачі менеджменту ризиків.
39. Процедура ідентифікації ризиків і способи її здійснення.
40. Способи якісної і кількісної оцінки ризиків.
41. Способи керування ризиками. Визначення, оцінка їхньої придатності.
42. Поняття та основні категорії страхового ринку.
43. Страхова послуга як специфічний ринковий продукт. Особливості реалізації страхової послуги та застосування маркетингу у страхуванні.
44. Договір страхування як форма страхового зобов'язання та умова реалізації страхової послуги
45. Поняття комплексного страхового ринку і його компонент.
46. Склад структури й інфраструктури страхового ринку.
47. Прямі страхові посередники в Україні, їхні права й обов'язки.
48. Страховий ринок України.
49. Тенденції розвитку страхових ринків інших країн світу.
50. Організаційно-правові форми здійснення страхової діяльності
51. Порядок створення, функціонування та ліквідації страхової організації
52. Структура, ресурси та принципи управління страховою організацією.
53. Об'єднання страховиків та їх функціонування в Україні.
54. Необхідність і призначення державного регулювання страхової діяльності.
55. Структура страхового законодавства в Україні та його роль в регулюванні страхової діяльності.
56. Орган нагляду за страховою діяльністю та його функції. Процедура ліцензування страхової діяльності.
57. Вплив норм міжнародного права на формування законодавчої та нормативної бази регулювання страхової діяльності в Україні.
58. Класифікація й основні види особистого страхування.
59. Страхові ризики і страхові випадки для особистого страхування.
60. Обов'язкові види особистого страхування в Україні.
61. Страхування здоров'я та особливості його здійснення в Україні.
62. Класифікація видів майнового страхування.
63. Вогневе страхування і його особливості.
64. Страхування від технічних ризиків і ризиків протиправних дій.
65. Страхування транспортних засобів та вантажів
66. Страхування майна сільськогосподарських підприємств
67. Страхування фінансово-кредитних ризиків.
68. Визначення об'єктів страхування для страхування відповідальності.
69. Особливості страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів.
70. Страхування відповідальності роботодавців та товаровиробників.
71. Страхування професійної відповідальності та інші види страхування відповідальності.
72. Призначення співстрахування і перестрахування.
73. Вимоги до договорів перестрахування.
74. Відмінності факультативного й облігаторного перестрахування.
75. Договір пропорційного перестрахування і його особливості.
76. Сутність непропорційного перестрахування.
77. Особливості регулювання перестраховальної діяльності в Україні.
78. Особливості грошового обігу в страховій компанії.
79. Види доходів страхової організації.
80. Види витрат страхової компанії.
81. Рекомендовані джерела прибутку для комерційної страхової компанії.
82. Особливості оподаткування страхової діяльності.
83. Особливості оподаткування діяльності страховика при страхуванні життя.

84. Основні фінансові показники страхової компанії.
85. Поняття і зміст фінансової надійності страховика та засоби її забезпечення.
86. Види, склад і призначення страхових резервів.
87. Методика визначення резервів при здійсненні ризикового страхування.
88. Методика визначення резервів при страхуванні життя.
89. Принципи і напрямки розміщення страхових резервів.
90. Параметри платоспроможності страховика і їхнє визначення.

13. Методи навчання

Методи навчання на лекціях:

- вербальний метод (лекція, дискусія тощо);
- методи візуалізації (презентація, метод ілюстрації (графічний, табличний, тощо), метод демонстрацій та інші);
- робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування, анотування тощо);
- інші методи у сполученні з новітніми інформаційними технологіями та комп'ютерними засобами навчання (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані тощо);

Методи навчання на практичних, семінарських заняттях:

- вербальний метод (дискусія, співбесіда тощо);
- практичний метод (практичні, семінарські та лабораторні заняття);
- метод візуалізації (презентація, метод ілюстрації (графічний, табличний, тощо), метод демонстрацій та інші);
- робота з навчально-методичною літературою (рецензування, підготовка реферату, есе, доповіді тощо);
- інші методи у сполученні з новітніми інформаційними технологіями та комп'ютерними засобами навчання (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані тощо);
- кейс-метод (вирішення ситуацій, розв'язання завдань тощо);
- Дослідницький метод
- Пошуковий метод.

14. Методи оцінювання

У процесі вивчення дисципліни «*Страхування*» використовуються такі методи оцінювання:

- для поточного контролю у вигляді *усного та письмового опитування, фронтального опитування, тестування, вирішення ситуаційних завдань, розв'язування задач, написання есе (рефератів), виконання індивідуальних та групових проектів, творчих завдань, тощо.*
- для модульного контролю у вигляді *письмової відповіді, тестування, вирішення ситуаційних завдань, розв'язування задач, тощо.*
- для підсумкового контролю *проведення екзамену або заліку (усна та/або письмова відповідь, тестування, вирішення ситуаційних завдань, розв'язування задач, тощо.).*

15. Засоби діагностики результатів навчання

Робоча програма передбачає застосування засобів діагностики результатів навчання за формами контролю знань:

- *поточний контроль* може передбачати застосування широкого спектру форм та методів оцінювання знань, що проводиться за кожною темою.
- *модульний контроль* передбачає письмове виконання різних видів контрольних завдань.
- *підсумковий контроль* передбачає проведення екзамену або заліку

Завершальним етапом досягнення запланованих програмних результатів навчання з навчальної дисципліни «Страхування» є підсумковий контроль – диференційований залік.

16. Критерії та порядок оцінювання результатів навчання

Рекомендоване оцінювання окремих видів навчальної діяльності здобувача вищої освіти:

№	Вид навчальної діяльності здобувачів вищої освіти*	Кількість балів
1.	Реферат, есе	1-5
2.	Вирішення ситуаційних завдань, розв'язання задач	1-5
3.	Індивідуальне завдання	1-5
4.	Відповідь на практичному, семінарському, лабораторному занятті	1-5
5.	Ділова гра, практичний кейс, тощо.	1-10
6.	Участь у публічних заходах (конференція, олімпіада тощо)	1-10
7.	Модульний контроль (для денної форми здобуття освіти)	1-20
8.	Контрольна робота (для заочної форми здобуття освіти)	1-40

*види навчальної діяльності здобувачів освіти обираються та оцінюються викладачем за рекомендованою шкалою в залежності від особливостей навчальної дисципліни.

Для визначення ступеня засвоєння навчального матеріалу та поточного оцінювання знань здобувачів вищої освіти оцінюються за такими критеріями:

Бали	Критерії оцінювання
90-100	Здобувач вищої освіти повною мірою засвоїв програмний матеріал, виявляє знання основної та додаткової літератури, наводить власні міркування, робить узагальнюючі висновки, використовує знання інших галузей знань, вдало наводить приклади.
82-89	Здобувач вищої освіти демонструє достатньо високий рівень знань, при цьому відповідь досить повна, логічна, з елементами самостійності, але містить деякі неточності або незначні помилки, або присутня недостатня чіткість у визначенні понять.
75-81	Здобувач вищої освіти володіє достатнім обсягом навчального матеріалу, здатний його аналізувати, але не має достатніх знань для формування висновків, не завжди здатний асоціювати теоретичні знання з практичними прикладами
64-74	Здобувач вищої освіти в загальній формі розбирається в матеріалі, проте відповідь неповна, неглибока, містить неточності, є помилки у формулюванні понять, відчуюються складнощі в застосуванні знань при наведенні прикладів.
60-63	Здобувач вищої освіти в загальній формі розбирається в матеріалі, допускає суттєві помилки при висвітленні матеріалу, формулюванні понять, не може навести приклади.
35-59	Здобувач вищої освіти не володіє переважною частиною програмного матеріалу, допускає суттєві помилки при висвітленні понять.
1-34	Здобувач вищої освіти не засвоїв програмний матеріал.

Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання може бути досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання навчальної дисципліни. Мінімальний пороговий рівень оцінки варто визначати за допомогою якісних критеріїв і трансформувати його в мінімальну позитивну оцінку використовуваної числової (рейтингової) шкали.

Порядок переведення оцінок у систему ECTS

Сума балів за	ОЦІНКА	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ
---------------	--------	-------------------------------

всі види навчальної діяльності	ECTS	для диференційованого заліку, екзамену, курсової роботи (проекту), практики	для недиференційованого заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
64-74	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

17. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Приклад для денної форми здобуття освіти

Поточний контроль та самостійна робота												Самостійна робота	Підсумковий контроль	Сума
Змістовий модуль 1						Змістовий модуль 2								
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12			
2	2	2	2	2	2	3	3	3	3	3	3	10	40	100
Модульний контроль 1 - 10						Модульний контроль 2 - 10								

Приклад для заочної форми здобуття освіти

Поточний контроль та самостійна робота		Підсумковий контроль	Сума
Контрольна робота	Самостійна робота		
50	10	40	100

18. Методичне забезпечення

Методичне забезпечення дисципліни «*Страховання*» узагальнено в комплексі навчально-методичного забезпечення, який включає:

- робочу програму навчальної дисципліни;
- методичні вказівки до вивчення дисципліни;
- опорний конспект лекцій;
- варіанти завдань для самостійної та індивідуальної роботи студентів;
- варіанти завдань для модульного контролю;
- варіанти завдань для підсумкового контролю;
- інші матеріали.

1. Законодавство України про страхування: збірник офіційних документів станом на 3 вересня 2012 р./ [Упоряд. Руснак Ю. І.]. К.: ЦУЛ, 2012. 410 с.

2. Податковий кодекс України [Електронний ресурс]: Кодекс України № 2755-VI від 02.12.2010 р. // Верховна Рада України: офіц. веб-сайт. Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2755-17>.

3. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003р. № 435-IV [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=435-4>.

4. Деякі питання організації фінансового моніторингу: Постанова Кабінету Міністрів України від 25.08.2010 р. № 747 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/747-2010%D0%BF>.

5. Про страхування: Закон України від 07.03.96 № 86/96-ВР (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/85/96-вр/>.

6. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення: Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1702-VII (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1702-18>.

7. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг: Закон України від 12. 07. 2001 р. № 2664-III (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2664-14/>.

8. Про затвердження Рекомендацій щодо аналізу діяльності страховиків : розпорядження Держфінпослуг від 17.03.2005 р. № 3755 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://ukraine.uapravo.net/data/base21/ukr21633.htm>.

9. Про затвердження Порядку складання звітних даних страховиків: розпорядження Держфінпослуг від 03.02.2004 р. № 39 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://portal.rada.gov.ua/>.

10. Про затвердження Вимог щодо регулярного проведення стрестестування страховиками та розкриття інформації щодо ключових ризиків та результатів проведених стрестестів: розпорядження Нацкомфінпослуг від 13.02.2014 р. № 484 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0352-14>.

11. Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з надання фінансових послуг (крім професійної діяльності на ринку цінних паперів): Постанова Кабінету Міністрів України №913 від 07.12.2016р. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/913-2016-n>.

19. Рекомендована література

Основна

1. Білоус Н.М., Павлов В.І. Страхові послуги: навч. посіб. Рівне: НУВГП, 2010. 109 с.
2. Вовчак О.Д. Страхова справа: підруч. Київ: Знання, 2011. 391 с.
3. Говорушко Т.А. Страхові послуги: навч. посіб. Київ: ЦНЛ, 2011. 376 с.
4. Горбач Л.М., Каун О.Б., Страхування: навч. посіб. Київ: «Кондор», 2010. 520 с.
5. Горбач Л.М., Кадебська Е.В. Страхування: підруч. К.: Кондор-Видавництво, 2016. 544 с.
6. Ермасов С.В., Ермасова Н.Б. Страхование: учебник для бакалавров. М.: Издательство Юрайт, 2017
7. Алексеев І.В., Бондарчук М.К. Гроші та кредит: Навчальний посібник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2017. - 216 с.
8. Бігдаш В.Д. Методичні аспекти бізнес-планування діяльності страхової компанії / В.Д.Бігдаш// Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. 2009. №3, Т.1- С.67-73
9. Бігдаш В.Д. Страхування: Навч.посіб. - 2-ге вид., стереотип. К.: МАУП, 2007. 448 с.
10. Білик О.І., Хім М.К. Державне і приватне страхування. Теорія і практика: Навчальний посібник. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2019. 232 с.
11. Гаманкова О. Страхова послуга як продукт діяльності страхових компаній в умовах ринку/ О.Гаманкова// Вісник КНУ імені Т.Шевченка. 2008. №104. С.16-19
12. Гаманкова О.О. Фінанси страхових організацій: навч. посіб. / О.О. Гаманкова. К.: КНЕУ, 2007. 328 с.
13. Говорушко Т. А., Стецюк В. М., Толстенко О. Ю. Управління фінансовою діяльністю страхової компанії з метою забезпечення її ефективного розвитку: монографія. К.: ЦУЛ, 2013. 168 с.
14. Горбач Л.М., Каун О. Б. Страхування: навч. посіб. К.: Кондор, 2010. 520 с.
15. Ефимов С.Л. Деловая практика страхового агента и брокера: Учеб. пос. М.: ЮНИТИ, 1996. 416 с.
16. Ільченко Г. О. Захист прав споживачів страхових послуг: Монографія / Г.О. Ільченко.

К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2017. 184 с.

17. Конспект лекцій з дисципліни «Страховий менеджмент» для студентів спеціальності 8.030.508.01 «Фінанси і кредит» для всіх форм навчання /Павлов В.І., Павлов К.В., Сverdлюк І.В. Рівне: НУВГП, 2014.-102с.: [Електронний ресурс].-Джерело доступу: <http://ep3.nuwm.edu.ua/2053/1/06-03-117.pdf>

18. Кравченко В. Розвиток методів аналізу платоспроможності страховика як складової фінансової безпеки страхової компанії / В. Кравченко //Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. 2013. № 1 (21). С. 87-88

19. Крегул Ю.І. Захист прав споживачів фінансових послуг: монографія / Ю.І. Крегул, О. Ю. Радченко. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2018. 264 с.

20. Кнейслер О.В. Теоретичні засади управління активами страхової компанії / О.В.Клейслер// Наукові записки.Серія «Економіка» Випуск 12. 2009. С. 224-235

21. Кузьмін О.Є., Завербний А.С., Іващук Н.Л. Міжнародні страхові послуги: теоретико-прикладні засади: навч. посіб. Львів: Львівська політехніка, 2009. 200 с.

22. Маркетинг у страхуванні [Електронний ресурс]. Джерело доступу: <http://www.student-works.com.ua/kursovi/VJD/960.html>

23. Олешко Н.В. Управління достатністю капіталу страхових компаній. / Олешко Наталія Сергіїна Дисс. на здобуття наук. ступ. канд. економ. наук. Спеціальність 08.00.08-гроші, фінанси і кредит.-2016. 391с.

24. Основи довгострокового страхування: Навч. посіб. /Головко А.Т., Денисенко М.П., Ковтун В. Г. та ін. К.: Алерта, 2007. 444 с.

25. Охріменко О.О. Страховий захист: менеджмент, маркетинг, економіка безпеки (туристичне підприємництво): Навч. посіб. К.: Міжнародна агенція «BeeZone», 2005. 416 с.

26. Партин Г.О., Селюченко Н.Є. Фінансовий менеджмент: Підручник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2018. 388 с.

27. Підсумки діяльності страхових компаній у 2016 році // [Електронний ресурс]. Режим доступу: < <http://forinsurer.com/files/file00334.pdf>

28. Полчанов А.Ю. Теоретичні основи страхового менеджменту /А.Ю. Полчанов // Вісник ЖДТУ.Серія: Економічні науки. 2014. №2 (68). С.282-287

29. Практикум зі страхування: навч. посіб./ [Базилевич В.Д., Базилевич К.С., Пікус Р.В. та ін.]. К.: Київський університет, 2010. 479 с.

30. Розвиток фінансових інститутів ЄС та виклики для фінансової політики України : монографія / [Борзенко О.О., Богдан Т.П., Шаров О.М. та ін.]; НАН України, ДУ«Ін-т екон. та прогнозів. НАН України». Електрон. ресурс. К., 2019. 372 с.

31. Система ризик-менеджменту в банках: теоретичні та методологічні аспекти: Монографія / за ред. В. В. Коваленко. Одеса: ОНЕУ, 2017. 304 с.

32. Стратегічне управління страховою компанією: Кол. Моногр./В.М.Фурман, О.Ф. Філонюк, М.П. Ніколенко, О.І. Барановський та ін.; Наук.ред. та кер. кол. авт. д-р екон. Наук В.М.Фурман. – К.:КНЕУ, 2008. 440с.

33. Стратегічне маркетингове планування в страхових компаніях: [монографія] / І.Л. Литовченко, .В. Рулінська, Л.В. Новошинська, В.Г. Баранова; Одеса :ИНВАЦ, 2014. 280 с.

34. Страховий і перестраховий ринки в епоху глобалізації: монографія/ О.В. Козьменко, С.М. Козьменко, Т.А. Васильєва. Суми, 2011. 388 с.

35. Страховий менеджмент : підручник / С. С. Осадець, О. В. Мурашко, В. М. Фурман та ін. ; за ред. С. С. Осаджя. К. : КНЕУ, 2011. 333 с.

36. Страхування: підруч. / [Ред. Базилевич В. Д.]. К.: Знання, 2008. - 1019 с.

37. Страхування: Договори, суд, законодавство: Наук.-практич. посіб. / Укл. Нескороджена Л.Л. К.: Вид-ць Фурса С. Я., КНТ, 2007. 544 с.

38. Супрун А. А., Супрун Н. В. Страховий менеджмент: навч. посіб. Л.: Магнолія 2006, 2011. - 301 с.

39. Ткаченко Н.В. Забезпечення фінансової стійкості страхових компаній: теорія, методологія та практика: монографія / Н. В. Ткаченко; Нац. банк України, Ун-т банків. справи. Черкаси: «Черкаський ЦНТЕІ», 2009. 570 с.

40. Трегубов Е., Брижко О. Споры у сфері страхування. Х.: Фактор, 2011. 656 с.

41. Фисун В.І., Ярова Г.М. Страхування: Навч. посіб. К.: ЦУЛ, 2011. 232 с.

42. Шаповалова Т.В. Економічні основи соціального забезпечення: Навчальний посібник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2018. 128 с.

Допоміжна

12. Братюк В. Сучасні аспекти й завдання страхового менеджменту / Віра Братюк // Галицький економічний вісник. Тернопіль: ТНТУ, 2014. Том 47. № 4. С. 69-76.

13. Бланд Д. Страхование: принципы и практика. М.: ФиС, 1998. 414 с.

14. Дадико Г.Д. Маркетингові інновації як актуальний напрям розвитку страхового ринку України в сучасних умовах / Г.Д. Дадико Інвестиції: практика та досвід. 2016. №5. С.59-63

15. Ефимов С.Л. Организация управления страховой компанией: теория, практика, зарубежный опыт. М.: Российский юридический издательский дом, 1995. 150 с.

16. Ефимов С.Л. Энциклопедический словарь: Экономика и страхование. М.: Церих. ПЭЛ, 1996. 528 с.

17. Забурмеха Є.М. Страхова діяльність як об'єкт дослідження маркетингу/ Є.М.Забурмеха //Вісник Хмельницького національного університету. 2010.-№6, Т.4. С.173-177

18. Землячова О.А. Оцінка фінансового стану страховика та шляхи його поліпшення/ О.А.Землячова// Науковий вісник: Фінанси, банки, інвестиції. 2014. №2. С.54-66

19. Зубец А.Н. Страховой маркетинг. М.: Анкил, 1997. 256 с.

20. Каліщук І. Сутність та особливості фінансового менеджменту страхової компанії/ І.Каліщук. // Програма і матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених і студентів «Сучасні проблеми розвитку підприємств харчової промисловості: теорія та практика», 13-14 листопада 2014 р. К.: НУХТ, 2014 р. С. 184-186

21. Никулина Н. Н. Страховой менеджмент: учеб. пособ. / Н.Н. Никулина, Н.Д. Эриашвили. М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2012. 703 с.

22. Никулина Н. Н., Березина С. В. Финансовый менеджмент страховой организации: учеб. пособие. М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2008. 431 с.

23. Нечипорук Л.В. Закон Украины «О страховании»: Комментарий. Х.: Одиссей, 2002. 288 с.

24. Слинько О.Ю. Вплив економічної кризи на фінансову надійність страхових компаній в Україні / О.Ю.Слинько // Молодий вчений. 2015. №12(27). С. 157-160

25. Страхование / Под ред. Т.А.Федоровой. 2-е изд. перераб. и доп. М.: Экономист, 2005. 768с.

26. Трегубов Е., Брижко О. Споры у сфері страхування. Х.: Фактор, 2011. 656 с.

27. Управління інноваційною, інвестиційною та економічною діяльністю інтегрованих об'єднань та підприємств: Монографія / за заг. ред. Л.М. Савчук. Дн-вськ: Пороги, 2016. 520 с.

28. Чинёнов М. В. Страхование внешнеэкономической деятельности: учеб. пособие. 2-е изд., стер. М.: Омега-Л, 2008. 244 с.

29. Филонюк А.Ф., Залетов А.Н. Страховая индустрия Украины. К.: Международная агенция «БИЗОН», 2008. 448С.

30. Фурман В. М. Страхування: теоретичні засади та стратегія розвитку: монографія / В. М. Фурман. К.: Наукова думка, 2006. 334 с.

31. Шелехов К.В., Бігдаш В.Д. Страхування. Страхові послуги: Навч.-метод. посіб. К.: ІЕУГП, 2000. 268 с.

32. Шляхи досягнення збалансованості фінансової системи України» Зб. Наукових статей/ за заг. ред. д.е.н. М.А.Коваленка. Херсон ХНТУ МОН України, Вид-во. ХНТУ, 2016. 109 с.

33. Шумелда Я.П. Страхування: Навч. посібник. Вид. 2-ге, розширене. К.: Міжнародна агенція «БИЗОН», 2007. 384с.

34. Kovalenko V. Internarial standards of financial support stability of the banking system / V. Kovalenko, A. Kerimov // Economic and Social Development. 37 th International Scientific Conference on Economic and Social Development – «Socio Economic Problems of Sustainable Development». Book of Proceedings. Baku, 2019. P. 938-947 (WoS).

Органи державного управління і національні інститути

Офіційна сторінка Президента України www.president.gov.ua

Урядовий портал Кабінету Міністрів України www.kmu.gov.ua

Національний банк України www.bank.gov.ua

Міністерство економіки України www.me.gov.ua

Міністерство фінансів України www.minfin.gov.ua

Державний інформаційно-аналітичний центр моніторингу зовнішніх товарних ринків «Держзовнішінформ» www.ukrdzi.com

Національні науково-дослідні інститути та центри

Національний інститут стратегічних досліджень www.niss.gov.ua

Український центр економічних і політичних досліджень імені Олександра Разумкова www.ucers.org

Інститут економічних досліджень і політичних консультацій www.iер.kiev.ua

База українського законодавства в Інтернет www.lawukraine.com

Наукові та електронні бібліотеки в Україні

Національна бібліотека України імені В.І.Вернадського www.nbuv.gov.ua

Національна парламентська бібліотека www.alpha.rada.kiev.ua

Електронна бібліотека Львівської комерційної академії www.dev.lac.lviv.ua/lib

Наукова бібліотека імені Максимовича www.lib-gw.univ.kiev.ua

Дніпропетровська обласна наукова бібліотека www.libr.dp.ua

Вінницька державна обласна універсальна наукова бібліотека імені К.А.Тімірязєва www.library.vinnitsa.com

Львівська електронна бібліотека імені В.Стефаника www.lsl.lviv.ua

Одеська державна наукова бібліотека імені М.Горького www.ognb.odessa.ua

Велика економічна бібліотека www.economics.com.ua

Електронна бібліотека www.lib.com.ua

Міжнародні економічні і фінансові організації

Міжнародний валютний фонд (МВФ) (The International Monetary Fund) www.imf.org

Організація об'єднаних націй (ООН) (United Nations Organization) www.un.org

Світова організація торгівлі (СОТ) (The World Trade Organization) www.wto.org

Група Світового банку (The World Bank Group) www.worldbank.org

Міжнародний банк реконструкції і розвитку (МБРР) (International Bank for Reconstruction and Development) www.worldbank.org/ibrd

Органи державної статистики

U.S. Department of the Treasury www.ustreas.gov

Bureau of the Public Debt T-Bill, Notes and Bonds www.publicdebt.treas.gov

U.S. Bureau of Economic Analysis www.bea.doc.gov

U.S. Department of Commerce www.doc.gov

National Bureau of Economic Research www.nber.org

Investment Company Institute www.ici.org

Joint Economic Committee www.house.gov

Statistics Canada www.statcan.ca

U.K. Office of National Statistics www.ons.gov.uk

Japan Economic Planning Agency www.epa.go.jp

German Federal Statistical Office www.statistik-bund.de

German Finance Ministry www.bundesfinanzministerium.de

German Federal Economics Office www.bawi.de